บทที่ 6

สิทธิมนุษยชนในอิสลาม : ความหมายและหลักการทั่วไป

สิทธิมนุษยชนในอิสลาม ตรงกับคำว่า “หูกูกกุนอินซาน” ในภาษาอาหรับ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ มนุษย์และสิทธิ

1. มนุษย์

มนุษย์ในทางภาษาตรงกับคำในภาษาอาหรับว่า “อินซาน” ซึ่งอยู่ในรูปเอกพจน์ และตรงกับคำว่า “นาซ” หรือ “อินซฺ” ในรูปพหูพจน์ ซึ่งหมายถึง บุคคล คน ผู้คน มนุษย์ มนุษยชาติ ซึ่งคำทั้งสามปรากฏอยู่ต่างที่ต่างวาระทั้งในอัลกุรอานและสุนนะฮฺอย่างมากมาย เช่น ในอัลกุรอาน อัลลอฮฺ ซุบฯ ตรัสว่า

“อัลลอฮฺ ซุบ ฯ ทรงปรารถนาที่ผ่อนผันให้แก่พวกเจ้า และมนุษย์นั้น (อินซาน) ถูกบังเกิดขึ้นในสภาพที่อ่อนแอ”[340]

ส่วนในทางวิชาการ มนุษย์ หมายถึง ผู้ปกครองหรือผู้แทนของอัลลอฮฺ ซุบฯ ซึ่งมาจากคำว่า “เคาะลีฟะฮฺ” ในภาษาอาหรับ[341] ซึ่งปรากฏหลักฐานในอัลกุรอานว่า อัลลอฮฺ ซุบฯ ตรัสว่า

“...แท้จริงข้าจะให้มีผู้ปกครองคนหนึ่งในพิภพ...”[342]

1.1 ต้นกำเนิดของมนุษย์

ต้นกำเนิดที่แท้จริงของมนุษย์ในอิสลาม คือ อัลลอฮฺ ซุบฯ พระผู้เป็นเจ้าองค์เดียว เพราะมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆของมันล้วนเกิดขึ้นมาจากการสร้างของอัลลอฮฺ ซุบฯ ทั้งสิ้น ไม่ได้เกิดขึ้นเอง หรือเกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดขึ้นตามเจตนารมณ์หรือ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

---

[340] อัลกุรอาน 4 : 28

[341] ยูโลน เภอหีม, มนุษย์ในอิสลาม : ศึกษาวิเคราะห์ปฐมกำเนิดของมนุษย์, (ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2541), หน้า 14.

[342] อัลกุรอาน 2 : 30

พระประสงค์ของอัลลอฮฺ ซุบฯ ต่างหาก การดำรงอยู่ของสรรพสิ่งทั้งหลาย เป็นส่วนหนึ่งของพระประสงค์ของอัลลอฮฺ ซุบฯ นั่นเอง[343] ซึ่งพระองค์ ซุบฯ ตรัสว่า

"อัลลอฮฺ ซุบ ฯ เป็นผู้สร้างทุกสิ่ง และพระองค์เป็นผู้ดูแลคุ้มครองทุกสิ่ง"

"และอัลลอฮฺ ซุบ ฯ ได้สร้างพวกท่าน และสิ่งที่พวกท่านได้ทำขึ้นมา"

"และเจ้ามิได้ขว้างดอก ขณะที่เจ้าขว้าง แต่ทว่าอัลลอฮฺ ซุบ ฯ ต่างหากที่ขว้าง"[344]

1.2 ขั้นตอนในการสร้างมนุษย์

ในอิสลาม มนุษย์เป็นสิ่งมหัศจรรย์สูงสุดในบรรดาสิ่งถูกสร้างทั้งหลาย อิสลามถือว่าการพิจารณาถึงชีวิตมนุษย์เป็นเงื่อนไขที่จะนำไปสู่การรู้จักและการเข้าถึงอัลลอฮฺ ซุบฯ การที่มนุษย์รู้จักตัวเองย่อมนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับการมีอยู่ของเขาและธรรมชาติของเขา และการดำเนินไปของเขา[345]

ในอิสลาม มนุษย์ทั้งหมดมีต้นกำเนิดมาจากพ่อแม่คนเดียวกัน โดยมนุษย์คนแรกเป็นผู้ชาย (อาดัม) ได้ถูกสร้างขึ้นมาจากดิน ส่วนมนุษย์คนที่สองเป็นผู้หญิงได้ถูกสร้างมาจากอาดัมเพื่อมาเป็นคู่ครอง และจากทั้งสองนี้เอง มนุษย์ก็ได้แพร่ขยายออกไป โดยสามารถสรุปขบวนการสร้างและการแพร่ขยายมนุษย์ได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ[346]

1.2.1 การสร้างมนุษย์จากวัตถุต้นกำเนิด ซึ่งมี 2 ประเภท คือ ประเภทแรกคือดิน ซึ่งเป็นวัตถุต้นกำเนิดของมนุษย์คนแรกเท่านั้น ประเภทที่สอง คืออสุจิและไข่ ซึ่งเป็นวัตถุต้นกำเนิดลูกหลานของอาดัมจนถึงปัจจุบัน

1.2.2 การทำให้เป็นรูปร่างสัณฐานมนุษย์ ซึ่งมี 2 ประเภท คือ

1.2.2.1 การสร้างรูปร่างสัณฐานที่มีวัตถุต้นกำเนิดมาจากดิน อัลลอฮฺทรงรวบรวมดินจากสถานที่ต่างๆ แล้วนำมาผสมกับน้ำกลายเป็นดินเหนียว ต่อมาพระองค์ทรงหมัก

---

[343] พิเชฎฐ์ กาลามเกษตร์และคณะ, **คนในทรรศนะของพุทธศาสนา อิสลาม และคริสตศาสนา,** (กรุงเทพฯ : สภาคาธอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2524), หน้า 125. เมาลานา ซัยยิด อบุล อะลา เมาดูดี, **ความหมายคัมภีร์อัลกุรอาน,** เล่ม 7, หน้า 2647-2648. และอนัส แสงอารีย์, **เด็กในทรรศนะอิสลาม, (**กรุงเทพฯ : ศูนย์ภาษาธรรม, 2546). หน้า 25.

[344] อัลกุรอาน 39 : 62, 37 : 96 และ 8 : 17

[345] อนัส แสงอารีย์, **เด็กในทรรศนะอิสลาม,** หน้า 26.

[346] เมาลานา ซัยยิด อบุล อะลา เมาดูดี, **ความหมายคัมภีร์อัลกุรอาน,** เล่ม 1, หน้า 316-317, เรื่องเดียวกัน, เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 597-599, เรื่องเดียวกัน, เล่ม 5, หน้า 1990-1991, ยูโลน เกอหีม, **มนุษย์ในอิสลามฯ,** หน้า 28-34, 62-69. และอนัส แสงอารีย์, **เด็กในทัศนะอิสลาม,** หน้า 26-32.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ดินเหนียวไว้ระยะหนึ่ง กลายเป็นดินดำ หลังจากนั้นดินดำได้แปรสภาพเป็นดินเนื้อละเอียด หลังจากนั้นพระองค์ทรงนำไปบรรจุเบ้าหลอมเฉพาะเป็นรูปร่างสัณฐานของมนุษย์ และพระองค์ทรงปล่อยทิ้งไว้จนแห้งเสมือนดินเผา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงรูปร่างสัณฐานของมนุษย์ (อาดัม) จากดินที่จับตัวกันแน่น

1.2.2.2 การสร้างรูปร่างสัณฐานของมนุษย์ (ลูกหลานของอาดัมจนถึงปัจจุบัน) จากอสุจิ โดยเชื้ออสุจิและไข่ที่มีชีวิตทำการปฏิสนธิ ต่อมาเข้าสู่ระยะที่เป็นก้อนเลือดโดยเชื้อที่ได้รับการผสมเข้าไปฟักตัวอยู่ในมดลูก ต่อมาเข้าสู่ระยะก้อนเนื้อ ซึ่งเป็นระยะที่ก้อนเลือดเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นรูปร่าง (ตัวอ่อน) ต่อมาเข้าสู่ระยะกระดูก โดยการทำให้ตัวอ่อนพัฒนาการรูปร่างเป็นศีรษะ มือ และแขนทั้งสอง มีเส้นประสาท และเส้นเลือดเกิดขึ้น ต่อมาเข้าสู่ระยะการเป็นเนื้อ ซึ่งเป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการเกิดขึ้นกับตัวอ่อน ที่สำคัญและเด่นชัดที่สุดในระยะนี้ก็คือ การเปลี่ยนจากรูปร่างไปยังการมีกระดูก ทำให้อวัยวะหลายๆส่วนเกิดขึ้นแต่ยังไม่สมบูรณ์ เช่น ปาก จมูก ใบหู เท้า แขน ขา เป็นต้น ต่อมาระยะรูปร่างหน้าตา และการทำให้สมบูรณ์ เป็นระยะรูปร่างที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นระยะที่มีการปรับให้มีความสมดุล ให้แต่ละคนมีรูปร่างหน้าตาที่มีลักษณะเฉพาะของตัวเอง ที่โน้มเอียง หรือคล้ายคลึงกับพ่อแม่ ญาติๆ หรือมีหน้าตาที่ไม่เหมือนใคร สวยงามหรือไม่สวยงาม สูงหรือต่ำ เพศชายหรือเพศหญิง เป็นต้น

1.2.3 การทำให้มีชีวิต โดยการที่อัลลอฮฺทรงเป่าวิญญาณของพระองค์เข้าไปในรูปร่างเหล่านั้น ซึ่งวิญญาณไม่ได้หมายถึงแค่เพียงชีวิตที่ทำให้สิ่งมีชีวิตทั้งหลายเคลื่อนไหวได้ แต่ยังหมายถึงลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ที่ทำให้เขามีความสำนึก มีความคิด มีดุลพินิจ และการตัดสินใจ มีการมองเห็น มีการจำแนกแยกแยะ ซึ่งคุณสมบัติของสิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้มนุษย์ถูกแยกออกจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ บนโลก และกลายเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดีและควรค่าแก่การเป็นตัวแทนของอัลลอฮฺ ซุบฯ ดังนั้นองค์ประกอบของมนุษย์จึงมี 2 อย่างคือ ร่างกายและวิญญาณ ซึ่งอัลลอฮฺ ซุบฯ ตรัสว่า

“จงรำลึกถึงขณะที่พระเจ้าตรัสแก่มลาอิกะฮฺว่า แท้จริงข้าจะสร้างมนุษย์คนหนึ่งจากดิน ดังนั้น เมื่อข้าได้ทำให้เขามีรูปร่างสมส่วนและได้เป่าวิญญาณจากข้าเข้าไปในตัวเขา ฉะนั้นพวกเจ้าจงก้มลงสุญดต่อเขา

“ผู้ทรงทำให้ทุกสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างมันให้ดีงาม และพระองค์ทรงเริ่มการสร้างมนุษย์จากดิน แล้วทรงให้การสืบตระกูลของมนุษย์มาจากน้ำ (อสุจิ) อันไร้ค่า แล้วทรงทำให้เขามีสัดส่วนที่สมบูรณ์ และทรงเป่ารูหฺ (วิญญาณ) ของพระองค์เข้าไปในเขาและทรงให้พวกเจ้าได้ยินและได้เห็นและให้มีจิตใจ (สติปัญญา) ส่วนน้อยเท่านั้นที่พวกเจ้าขอบคุณ”

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

อบีอับดิรเราะฮฺมาน อับดิลลาฮฺ อิบนิ มัสอู๊ด รอฯ ได้กล่าวว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลฯ ได้กล่าวว่า

"โดยที่ท่านเป็นผู้พูดจริง ซึ่งได้รับการยืนยันว่า แท้จริงคนหนึ่งในหมู่พวกเจ้านั้น การบังเกิดของเขาจะถูกให้รวบรวมขึ้นในครรภ์มารดาของเขา สภาพเป็นอสุจิเป็นเวลา 40 วัน หลังจากนั้นก็เป็นเลือดก้อนในจำนวนเวลาดังกล่าว หลังจากนั้น ก็เป็นเนื้อก้อนในจำนวนเวลาเช่นเดียวกัน หลังจากนั้นมะลักก็จะถูกส่งมายังเขา แล้วก็ได้เป่าวิญญาณเข้าไป และจะถูกใช้ให้บันทึก 4 ถ้อยคำด้วยกัน โดยให้บันทึกเกี่ยวกับเครื่องยังชีพของเขา กำหนดอายุของเขา การงานของเขา และเป็นคนชั่วหรือคนดี ...[347]

1. 3 อำนาจและหน้าที่ของมนุษย์

ในอิสลาม มนุษย์เป็นสิ่งถูกสร้างของอัลลอฮฺ ซุบฯ โดยพระองค์ได้สร้างขึ้นโดยไม่มีเป้าหมายอื่นใดนอกจากเพื่อให้มนุษย์เคารพภักดีต่อพระองค์เท่านั้น[348] ซึ่งอัลลอฮฺ ซุบฯ ตรัสว่า

"และข้ามิได้สร้างญินและมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า"

ด้วยเป้าหมายอันนี้ มนุษย์ยังได้รับการยกย่องและเชิดชูเกียรติให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนหรือผู้ปกครองของพระองค์บนโลกนี้อีกด้วย โดยปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นตัวแทนตามครรลองที่พระองค์ได้ทรงบัญญัติไว้ ซึ่งพระองค์ ตรัสว่า

"และจงรำลึกถึงขณะที่พระเจ้าของเจ้าได้ตรัสแก่มลาอิกะฮฺว่า แท้จริงข้าจะให้มีผู้แทนคนหนึ่งในพิภพ มลาอิกะฮฺได้ทูลขึ้นว่า พระองค์จะทรงให้มีขึ้นในพิภพซึ่งผู้ที่บ่อนทำลาย และก่อการนองเลือดในพิภพกระนั้นหรือ ทั้งๆ ที่พวกข้าพระองค์ให้ความบริสุทธิ์ พร้อมด้วยการสรรเสริญพระองค์ และเทิดทูนความบริสุทธิ์ในพระองค์ พระองค์ตรัสว่า แท้จริงข้ารู้ยิ่งในสิ่งที่พวกเจ้าไม่รู้"

ดังนั้นมนุษย์มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปกครองพิภพพร้อมทั้งได้รับอำนาจทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นปัจจัยสำหรับการทำภารกิจดังกล่าวให้สำเร็จลุล่วง โดยได้รับมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบหลายด้าน เช่น ด้านการปฏิบัติต่ออัลลอฮฺ ซุบฯ โดยตรงด้วยการละหมาด และการถือศีลอด ด้านการปฏิบัติต่อตนเองโดยการควบคุมอารมณ์ ด้านการปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะสมาชิกของสังคม รวมไปถึงการปฏิบัติต่อทรัพย์สินและทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไร

---

[347] หะดิษ : บุคอรีและมุสลิม อ้างในสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, **คำอธิบายหะดีษ อัรบะอีน อันนนะวะวียฮฺ,** (กรุงเทพฯ : สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ), หน้า 19-20.

[348] อบูอามีนะฮฺ บิลาล ฟิลิปส์, **สู่ความเข้าใจฯ,** หน้า 46. และอับดุลดะซีช บินอับดิลลาฮฺ บินบาซ, **หลักการเชื่อมั่นฯ,** หน้า 5-6.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ก็ตาม มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกตัดสินใจ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการมีหน้าที่และความรับผิดชอบของมนุษย์ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจระดับหนึ่ง โดยมีความรู้ว่าตนเองตัดสินใจอย่างไร และสามารถเล็งผลล่วงหน้าจากสิ่งที่ตนกระทำได้ ความเป็นอิสระของมนุษย์ เป็นรากฐานให้มนุษย์ต้องรับผิดชอบหน้าที่ รับผิดชอบต่อศีลธรรม ซึ่งอิสลามถือว่าเจตนาเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดผลการกระทำของคนแต่ละคน เพราะฉะนั้น คนแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อการตัดสินใจดำเนินชีวิตของคน การกระทำที่ดีแท้เกิดจากเจตนาที่ดี การกระทำดีเพียงรูปแบบภายนอกโดยไม่มีเจตนาที่ดี อันเกิดจากความเห็นแก่ตัวหรือการบังคับ ไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จตามที่ศาสนาต้องการ ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงไม่ให้บังคับให้นับถือศาสนา อย่างไรก็ตาม ถึงแม้มนุษย์จะมีอิสระในการดำเนินชีวิต หรือเลือกกระทำ แต่มนุษย์มีอำนาจที่จำกัดในหลายทาง และอัลลอฮฺ ซุบฯ ทรงเข้ามากำหนดชะตากรรมของมนุษย์ มนุษย์จึงไม่สามารถได้รับสิ่งต่าง ๆ ตามความปรารถนา และอำนาจของตนทุกอย่าง มนุษย์มีอำนาจที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ในโลก แต่ไม่สามารถเปลี่ยนเงื่อนไขของสิ่งต่างๆที่อัลลอฮฺทรงกำหนดให้เป็นแบบแผนของชีวิตและโลก เช่นคนสามารถเลือกกระทำความดีและความชั่ว แต่ไม่สามารถล้มล้างเงื่อนไขที่ว่าถ้าทำดีย่อมได้รับผลดีเป็นรางวัลตอบแทนจากอัลลอฮฺ ซุบ ฯ และหากทำชั่วย่อมได้รับผลเสีย เป็นการลงโทษจากอัลลอฮฺ ซุบ ฯ มนุษย์ไม่สามารถทำชั่วเพื่อความพอใจของตนเองแล้วหนีพ้นการลงโทษ หรือเปลี่ยนแปลงการลงโทษมาเป็นการให้รางวัลได้ นอกจากนี้มนุษย์ยังมีขีดความสามารถที่จำกัดในอีกหลายทางในการใช้ชีวิตในโลกนี้ เช่น ข้อจำกัดในด้านกำลังกาย สติปัญญา ทรัพย์สิน ฯลฯ ตลอดจนแรงบีบคั้นจากสภาพแวดล้อมอีกหลายอย่าง เป็นเหตุให้มนุษย์ไม่อาจได้รับสิ่งต่างๆทั้งหมดตามความต้องการเสมอไป ในทัศนะอิสลาม มนุษย์ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ถ้าหากอัลลอฮฺ ซุบ ฯ ไม่ทรงประสงค์ให้เป็นไปได้โดยการเอื้ออำนวยสิ่งต่าง ๆ ให้

เนื่องจากมนุษย์มีขีดความสามารถจำกัดตามอัตภาพของตน ในฐานะสิ่งที่ถูกสร้างดังกล่าวโดยส่วนรวม และแตกต่างกันโดยส่วนบุคคล มนุษย์จึงได้ถูกกำหนดขีดจำกัดในความรับผิดชอบของตนตามสมรรถภาพ การเผชิญกับสภาพต่างๆของตนเองและโลก ด้วยอำนาจอันจำกัดของมนุษย์นั้น เป็นการทดสอบหรือการทดลอง ด้วยเหตุนี้การทดสอบจึงมีความหมายต่อมนุษย์ อย่างน้อยในแง่ที่ว่า มนุษย์จะทำหน้าที่ได้โดยอาศัยปัจจัยต่างๆที่ตนได้รับมา เพื่อทำหน้าที่และมีความรับผิดชอบ การทดสอบเป็นหนทางที่มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเอง ยกระดับชีวิตของตนเองจนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรม และมีความผาสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ในการพัฒนาตนเองจนบรรลุผลสำเร็จนั้น มนุษย์ต้องใช้ความพยายามและความอดทน สิ่งทดสอบไม่ว่าจะเป็นความมั่งคั่งด้วยฐานะอำนาจ สติปัญญา ทรัพย์ บริวาร ฯลฯ หรือการสูญเสียสิ่งเหล่านั้น เป็นเครื่องจำแนกว่าใครจะดำเนินการ หรือมีท่าทีต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างไร เป็นคนมีคุณธรรมหรือขาดคุณธรรม เป็นหนทางที่ทำให้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

มนุษย์ได้รู้จักตัวเองและเพื่อนมนุษย์ ซื่อตรงต่อหน้าที่ความรับผิดชอบตามสมรรถภาพของตนเพียงใด ซึ่งในการทำหน้าที่ มนุษย์จำเป็นต้องอาศัยศาสนาเป็นเครื่องช่วย ด้วยเหตุที่มนุษย์มีความสามารถจำกัดด้วยประการทั้งปวง แต่มีภารกิจในการปกครองสิ่งต่างๆพร้อมกับความรับผิดชอบตามเงื่อนไขของชีวิตและโลกที่อัลลอฮฺ ซุบ ฯ ทรงกำหนดไว้ มนุษย์จึงจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ ซุบ ฯ โดยอาศัยศาสนาที่พระองค์ทรงประทานให้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต้องการกฎเกณฑ์สำหรับความประพฤติจากอัลลอฮฺ ซุบ ฯ เป็นกฎเกณฑ์ที่สามารถช่วยให้มนุษย์สามารถพ้นทุกข์ทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า หรือมีความสอดคล้องกับสภาวะทั้งหมดตามแบบแผนของชีวิต และโลกในทุกขั้นตอน จะละเลยสภาพความเป็นอยู่ช่วงใดของชีวิตไม่ได้ โดยเป้าหมายของอัลลอฮฺ ซุบ ฯ ในการให้ศาสดามาสั่งสอนศาสนาแก่ประชาชาติทุกประชาชาติ เพื่อให้คนอาศัยศาสนามาขจัดและป้องกันความหวาดกลัวและความทุกข์ต่างๆของตนเอง ไม่ใช่เพื่อเพิ่มพูนความสมบูรณ์ให้แก่อัลลอฮฺ ซุบ ฯ [349]

1.4 ประเภทของมนุษย์

ตามที่มนุษย์ได้ถูกสร้างขึ้นมาให้มีลักษณะที่จะดำเนินชีวิตไปในสภาพที่แตกต่างกันสองอย่าง สภาพหนึ่งก็คือสภาพที่มนุษย์พบว่าตัวเขาเองต้องดำเนินไปตามกฎที่อัลลอฮฺ ซุบฯ พระผู้เป็นเจ้าแห่งสากลโลกได้กำหนดไว้โดยสิ้นเชิงเหมือนกับสัตว์อื่นๆที่จะต้องดำเนินชีวิตไปตามกฎทางกายภาพของธรรมชาติ แต่ในอีกสภาพหนึ่งของการดำเนินชีวิต มนุษย์ได้รับเหตุผลและสติปัญญา มีอำนาจที่จะคิดและตัดสิน มีอำนาจที่จะเลือกและปฏิเสธ มีอำนาจที่จะยอมรับและบอกปัด มีเสรีภาพที่จะเลือกดำเนินชีวิต อย่างไรก็ได้ตามที่ตัวเองต้องการ จะยอมรับความศรัทธาใดๆ และดำเนินชีวิตตามอุดมการณ์อะไรที่ตัวเองชอบก็ได้ จะจัดเตรียมความประพฤติของตัวเองหรือจะยอมรับสิ่งที่คนอื่นกำหนดให้ก็ได้ กล่าวโดยสรุป ก็คือมนุษย์ได้รับเจตนารมณ์เสรีที่ทำให้มนุษย์มีเสรีภาพที่จะคิดที่จะเลือกและปฏิบัติอย่างไรก็ได้ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่แตกต่างไปจากสัตว์ ซึ่งการใช้เสรีภาพนี้แหละที่ทำให้มนุษย์แบ่งออกเป็นสองกลุ่มสองประเภท คือ กลุ่มผู้ศรัทธา (หรือกลุ่มมุสลิม) และกลุ่มผู้ปฏิเสธ

กลุ่มผู้ศรัทธา หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่เลือกจะยอมรับอัลลอฮฺ ซุบ ฯ พระผู้ทรงสร้างเขาขึ้นมา และยอมรับว่าพระองค์ คือ นายของเขา และยอมจำนนต่อกฎและคำสั่งของพระองค์และพร้อมที่จะปฏิบัติตามอย่างซื่อตรง การที่บุคคลดังกล่าวตัดสินใจอย่างมีจิตสำนึกที่จะเชื่อฟังและ

---

[349] พิเชฎฐ์ กาลามเกษตร์และคณะ. **คนในทรรศนะของพุทธศาสนา อิสลาม และคริสตศาสนา**. หน้า 141-143.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ปฏิบัติตามอัลลอฮฺ ซุบฯในขอบเขตที่เขาได้รับเสรีภาพในการเลือกนี้เองที่ทำให้เขาได้รับ “อิสลาม” โดยสมบูรณ์ นั่นคือ เขาได้เป็น “มุสลิม” โดยสมบูรณ์ ซึ่งการนอบน้อมยอมจำนนตัวเองทั้งหมดต่อเจตนารมณ์ของอัลลอฮฺ ซุบ ฯ ก็คือ “อิสลาม” นั่นเอง

ส่วนกลุ่มที่สอง กลุ่มผู้ปฏิเสธ หมายถึง ตามแนวคิดของอิสลาม มนุษย์ทุกคนเกิดมาเป็นมุสลิม เพราะร่างกายของเขาทั้งหมดยอมจำนนต่ออัลลอฮฺ ซุบ ฯ ทั้งสิ้น โดยดำเนินไปตามกฎเกณฑ์ของอัลลอฮฺ ซุบ ฯ ทุกประการ แต่อย่างไรก็ตาม เขากลับไม่ใช้ความสามารถทางด้านสติปัญญา การใช้เหตุผล และสัญชาตญาณยอมรับอัลลอฮฺ ซุบฯ พระผู้อภิบาลและพระผู้ทรงสร้างเขาไม่เพียงแต่เท่านั้น เขายังใช้เสรีภาพในการเลือกไปในทางที่ผิด โดยการเลือกที่จะปฏิเสธพระองค์ บุคคลประเภทนี้ คือ ผู้ปฏิเสธพระเจ้า ซึ่งในทางวิชาการอิสลาม เรียกว่า “กาฟีร” นั่นเอง[350]

ด้วยเหตุนี้ ในรัฐอิสลาม ซึ่งปกครองภายใต้กฎหมายอิสลามที่ให้ความสำคัญกับการศรัทธาในอิสลามเป็นลำดับแรก จึงได้แบ่งพลเมืองของรัฐออกเป็นสองประเภท คือ พลเมืองที่เป็นมุสลิม และที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งวางพื้นฐานในการแบ่งพลเมืองอยู่บนความแตกต่างทางด้านความคิด ความเชื่อ และหลักการ เท่านั้น มิได้นำความแตกต่างทางด้านภาษา ชาติตระกูล สีผิว ฐานะทางเศรษฐกิจ เผ่าพันธุ์ และอื่น ๆ มาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของพลเมืองของรัฐแต่อย่างใด เพราะคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ และไม่สามารถที่จะเลือกเองได้ แต่ทว่าความคิด ความเชื่อและหลักการของแต่ละบุคคลเป็นคุณลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ และที่สำคัญ คือเป็นสิ่งที่บุคคลนั้นคิด เลือกและตัดสินใจเอง ซึ่งนั่นคือการใช้สิทธิเสรีภาพที่สำคัญที่สุดของเขาที่กฎหมายอิสลามได้บัญญัติเอาไว้ เพราะสิทธิเสรีภาพอื่น ๆ วางรากฐานอยู่บนสิทธิเสรีภาพในการเลือกที่จะยอมรับหรือปฏิเสธศรัทธาอิสลามนั่นเอง[351]

2. สิทธิ

ความหมาย

สิทธิ ตรงกับคำในภาษาอาหรับว่า “ฮักกฺ” ในรูปเอกพจน์ หรือ “ฮูกูก” ในรูปพหูพจน์ ในทางภาษามีหลายความหมาย แต่ความหมายที่สำคัญ หมายถึง ความจริง สิทธิ และหน้าที่ ซึ่งตรง

---

[350] เมาลานา ซัยยิด อบุล อะลา เมาดูดี, **มาเข้าใจอิสลามกันเถิด,** หน้า 2-6. และดูมุฮัมมัด อิบนฺ อับดิลวะฮฺฮ้าบ, **แถข้อคลุมเครือต่างๆ และสารที่สร้างประโยชน์**, หน้า 43-55.

[351] ดูศอลิหฺ หุสัยน์ อัลอายิด, **สิทธิของชนต่างศาสนาในประเทศอิสลาม,แปลโดย** อุสมาน อิดริส , (ปัตตานี : วิทยาลัยอิสลามยะลา, 2548), หน้า 17-24. และ Sayyid Abul Ala Al-Maududi, **Prinsip-Prinsip Utama Negara Islam,** (Malaysia : Penerbitan Hizbi, 1987), Cetakan Kedua, P. 67-71.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

กันข้ามกับคำว่า “บาฎิล” ที่หมายถึง ความเท็จ ซึ่งคำว่า “ฮักกฺ” ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและอัสสุนนะฮฺต่างที่ต่างวาระมากมาย ดังเช่นที่อัลลอฮฺ ซุบฯ ตรัสไว้ในกุรอานว่า

“และพวกเจ้าจงอย่าปะปนสิ่งจริง (อัลฮักกฺ) ด้วยสิ่งเท็จ (อัลบาฎิล) และจงอย่าปกปิดสิ่งที่เป็นจริง (อัลฮักกฺ) ทั้งๆที่พวกเจ้ารู้กันอยู่”[352]

สิทธิ ในทางวิชาการ หมายถึง ขอบเขตอำนาจที่ถูกรับรองโดยกฎหมายอิสลามในการที่จะมีอำนาจหรือหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง[353]

หน้าที่ของสิทธิในกฎหมายอิสลาม

สิทธิในกฎหมายอิสลามมีหน้าที่ 2 ประการ ที่สำคัญคือ[354]

1. หน้าที่โดยทั่วไปสำหรับมนุษย์ทั้งหมด คือ เคารพและไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นๆ

2. หน้าที่เฉพาะสำหรับเจ้าของสิทธิ คือ ใช้สิทธิด้วยวิธีที่ไม่สร้างความเสียหายให้แก่บุคคลอื่น

องค์ประกอบของสิทธิ

สิทธิตามกฎหมายอิสลาม มีองค์ประกอบดังนี้ คือ[355]

1. เจ้าของสิทธิ หรือผู้ถือสิทธิ ได้แก่ อัลลอฮฺ ซุบฯ และมนุษย์ รวมถึงสิ่งถูกสร้างอื่นๆ เช่น ต้นไม้ สัตว์ เป็นต้น ซึ่งมนุษย์อาจจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ได้

2. บุคคลซึ่งมีหน้าที่หรือผู้ถือหน้าที่ต่อสิทธิ หมายถึง บุคคลซึ่งจะต้องรับผิดต่อสภาพบังคับ เว้นแต่เขาจะกระทำหรืองดเว้นกระทำการบางประการ ซึ่งบุคคลซึ่งมีหน้าที่อาจจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

3. เนื้อหาแห่งสิทธิ ได้แก่ การกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเจ้าของสิทธิจะเรียกร้องเอาจากบุคคลผู้มีหน้าที่

4. วัตถุแห่งสิทธิ ซึ่งได้แก่ บางสิ่งบางอย่างที่เนื้อหาแห่งสิทธิเกี่ยวข้อง อาจจะเป็นทรัพย์ หรือสิทธิหรือบุคคลก็ได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

---

[352] อัลกุรอาน 2 : 42

[353] Wahbah al-Zuhaili, **Perandangan Islam Jilid IV** ,(seria:darul figh1984), p. 1.

[354] Ibid. , p. 8-9.

[355] Ibid. , p. 9-12.

5. เหตุที่สิทธิเกิดขึ้น ซึ่งได้แก่ ข้อเท็จจริงหรือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดสิทธิ หรือทำให้สิทธิตกทอดไปยังเจ้าของสิทธิ

ประเภทของสิทธิ

สิทธิตามกฎหมายอิสลาม สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ[356]

1. แบ่งตามเนื้อหาได้แก่

1.1 สิทธิส่วนรวม(หักกุลลอฮฺ) เป็นสิทธิเพื่อเข้าใกล้ชิดอัลลอฮฺ ซุบฯ เพื่อเคารพและรักษาเครื่องหมายต่างๆทางศาสนา หรือเพื่อกำหนดผลประโยชน์สาธารณะ ปราศจากการเจาะจงเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งสิทธิอัลลอฮฺ คือ สิทธิของสังคมนั่นเอง เช่น การที่มุสลิมจะต้องกระทำศาสนกิจต่างๆ ได้แก่ การละหมาด การถือศีลอด การบำเพ็ญฮัจญ์ การจ่ายซะกาต เป็นต้น หรือการป้องกันอาชญากรรม และการสร้างกระบวนการยุติธรรม เช่น บทบัญญัติว่าด้วยฮูดูด[357] และบทบัญญัติว่าด้วยตะอฺซีร[358] เป็นต้น รวมถึง การป้องกันรักษาสถานที่สาธารณะต่างๆ เช่น แม่น้ำ ถนน มัสยิด และอื่นๆ เป็นต้น ทั้งนี้ บุคคลที่ละเมิดสิทธิอัลลอฮฺนั้นไม่สามารถที่จะยุติลงด้วยการอภัยโทษ หรือการประนีประนอม หรือการถอนตัวได้ และสิทธิอัลลอฮฺไม่อนุมัติให้มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ และไม่สามารถสืบทอดไปสู่ทายาทได้ ดังนั้น ถ้าหากผู้ตายยังไม่ได้กระทำศาสนกิจใดในขณะที่มีชีวิตอยู่ก็ไม่จำเป็นสำหรับทายาทที่จะต้องชดใช้ เว้นแต่ผู้ตายได้สั่งเสียเอาไว้ให้ใช้จ่ายออกไปบางอย่าง เช่น ซะกาตในขณะเดียวกัน ทายาทไม่ต้องรับผิดชอบต่ออาชญากรรมที่ผู้ตายได้กระทำเอาไว้ นอกจากนี้ การดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิ อัลลอฮฺ นั้นสามารถที่จะรวมการละเมิดหลายๆครั้งในกรณีเดียวกันเป็นการกระทำความผิดเพียงครั้งเดียว และรับโทษสูงสุดเพียงครั้งเดียว

1.2 สิทธิส่วนบุคคล (หักกุลอาดะมีย์) สิทธิส่วนบุคคล เป็นสิทธิเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ส่วนบุคคล ซึ่งอาจจะเป็นสิทธิที่มีลักษณะทั่วไป ไม่จำกัดเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น สิทธิในการรักษาลูกและทรัพย์สิน สิทธิในการสกัดกั้น (หยุดยั้ง) อาชญากรรม สิทธิในการขับไล่ศัตรู และอื่นๆ และอาจจะเป็นสิทธิเฉพาะบุคคล เช่น สิทธิของผู้ขายในการกำหนดราคาสินค้า สิทธิของผู้ซื้อต่อสินค้าที่จำหน่าย สิทธิภรรยาในการได้รับค่าเลี้ยงดูจากสามี และสิทธิมนุษย์ใน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

---

[356] Ibid., p. 12-15. ดูมูฮัมมัดซากี เจ๊ะหะ, **กฎหมายอาญาอิสลาม,** (ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2546), หน้า 31-32.

[357] **ฮูดูด** เป็นคำในภาษาอาหรับ หมายถึง บทลงโทษที่อัลลอฮฺทรงกำหนดไว้ในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ

[358] **ตะอฺซีร** เป็นคำในภาษาอาหรับ หมายถึงบทลงโทษตามดุลพินิจของศาลฐานละเมิดถึงสั่งของอัลลอฮฺ หรือละเมิดสิทธิส่วนบุคลซึ่งไม่มีบทลงโทษฮุดูดและกิศ็อศ

การประกอบอาชีพ และอื่นๆ สิทธิส่วนบุคคลเป็นที่อนุมัติสำหรับเจ้าของสิทธิที่จะถอนตัวจากสิทธินั้น การละเมิดสิทธินี้สามารถที่จะยุติด้วยการอภัยโทษ หรือการประนีประนอม หรือการหายสาบสูญ สิทธินี้มีการสืบทอดสิทธิให้แก่ทายาท แต่อย่างไรก็ตาม ไม่สามารถรวมการละเมิดหลายๆ ครั้งในกรณีเดียวกันเป็นความผิดเพียงครั้งเดียวได้ แต่จะแยกพิจารณาเป็นกรณีไป

1.3 สิทธิร่วมกันระหว่างสิทธิส่วนรวมและส่วนบุคคล ในบางครั้งสิทธิบางอย่างอาจจะมีทั้งสิทธิส่วนรวมและส่วนบุคคลรวมเข้าด้วยกัน ซึ่งบางกรณีสิทธิส่วนรวมมีความเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคล เช่น อิดดะฮฺ[359] สำหรับผู้หญิงที่ถูกหย่าร้าง ซึ่งผู้หญิงที่ถูกหย่าร้างดังกล่าวมีสิทธิส่วนรวมด้วยคือ สิทธิในการรักษาการสืบเชื้อสายจากการผสมปนเป ในขณะเดียวกันสตรีดังกล่าวก็มีสิทธิส่วนบุคคลด้วย คือ สิทธิในการรักษาเชื้อสายของลูก แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิของอัลลอฮฺ มีความเหนือกว่า เพราะการรักษาเชื้อสายจากการปนเปนั้นเป็นผลประโยชน์ของสังคม นั้นคือ การรักษาสังคมจากความรุนแรงและความเสื่อมโทรม ดังนั้น บทบัญญัติของสิทธินี้ จึงต้องดำเนินเสมือนสิทธิของอัลลอฮฺ ซุบ ฯ ในขณะเดียวกัน สิทธิกิศ็อศ[360] ซึ่งเป็นสิทธิของผู้ปกครองของผู้ที่ถูกฆ่า ซึ่งในกรณีนี้ก็มีสองสิทธิเช่นกัน คือ สิทธิอัลลอฮฺ ซุบฯ นั่นคือ การขจัดสังคมจากการฆ่าที่น่ารังเกียจ และสิทธิที่สอ คือ สิทธิมนุษย์นั้นคือ อนุมัติที่จะโกรธแค้นผู้ฆ่าได้ และสามารถทำให้จิตใจสงบลงได้ด้วยการฆ่าผู้ฆ่ามาตามกัน ซึ่งสิทธิมนุษย์นี้มีความเหนือกว่าสิทธิของอัลลอฮฺ ซุบ ฯ เพราะว่า กิศ็อศ รากฐานของมัน ก็คือ ความเท่าเทียมกัน ดังที่อัลลอฮฺ ซุบฯ ตรัสว่า

"และเราได้บัญญัติแก่พวกเขาไว้ในคัมภีร์นั้นว่า ชีวิตด้วยชีวิต..."[361]

เนื่องจาก รากฐานคือความเท่าเทียมกัน จึงทำให้เข้าใกล้สิทธิของมนุษย์มากกว่า ด้วยเหตุนี้บทบัญญัติของสิทธินี้จึงเข้าอยู่ในประเภทของสิทธิมนุษย์ ดังนั้นจึงเป็นที่อนุมัติสำหรับผู้ปกครองของผู้ถูกฆ่าที่จะอภัยโทษให้แก่ผู้ฆ่าได้ และดำเนินคดีให้สิ้นสุดลงด้วยการจ่ายค่าสินไหมได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

---

[359] **อิดดะ** เป็นคำในภาษาอาหรับ หมายถึงระยะเวลาของผู้หญิงที่จะแต่งงานใหม่เนื่องจากสามีหย่าร้างหรือสามีเสียชีวิต

[360] **กิศ็อศ** เป็นคำในภาษาอาหรับ หมายถึงการกระทำที่ตอบสนองอย่างที่ถูกกระทำ คือ ผู้กระทำความผิดจะถูกกระทำเช่นเดียวกับที่เขาได้กระทำต่อผู้เสียหาย

[361] อัลกุรอาน 5 : 45

2. แบ่งตามความศรัทธาต่ออิสลามได้ดังนี้ คือ[362]

2.1 สิทธิพลเมืองคือ สิทธิหรือความเป็นอิสระที่กฎหมายอิสลามได้บัญญัติให้เฉพาะพลเมืองบางกลุ่ม กระทำหรือละเว้นกระทำบางอย่างได้ อันเนื่องมาจากข้อจำกัด หรือความแตกต่างทางด้านความเชื่อ ความศรัทธาที่แตกต่างกัน เช่น พลเมืองที่ไม่ใช่มุสลิม มีสิทธิที่จะบริโภคเนื้อสุกรหรือดื่มเหล้าได้ เป็นต้น

2.2 สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิหรือความเป็นอิสระที่กฎหมายอิสลามได้บัญญัติให้แก่มนุษย์ทุกคน โดยไม่ถูกจำกัด หรือคำนึงถึงความแตกต่างด้านใดทั้งสิ้นของมนุษย์ เช่น ภาษา ศาสนา ชาติตระกูล สีผิว ดินแดน เป็นต้น เช่น สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิในการทำงาน สิทธิในการนับถือศาสนา สิทธิในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

แหล่งที่มาของสิทธิมนุษยชนในอิสลาม

สิทธิมนุษยชน เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายอิสลาม ซึ่งย่อมมีแหล่งที่มาเดียวกับกฎหมายอิสลาม คือ

1. แหล่งที่มาซึ่งเป็นตัวบท ได้แก่ อัลกุรอาน สุนนะฮฺหรือหะดิษ และอิจญ์มาอฺ เช่น อัลลอฮฺ ซุบฯ ตรัสไว้ในอัลกุรอานเกี่ยวกับสิทธิในการนับถือศาสนา ว่า

"และหากพระเจ้าของเจ้าทรงประสงค์ แน่นอน ผู้ที่อยู่ในแผ่นดินทั้งมวลจะศรัทธา เจ้าจะบังคับมวลชนจนกว่าพวกเขาจะเป็นผู้ศรัทธากระนั้นหรือ"[363]

2. แหล่งที่มาซึ่งเป็นเจตนารมณ์และจิตวิญญาณของตัวบท คือ กิยาส มะศอลิหฺ มุรสะละ อิสติหฺซาน และอุรฟ เช่น กฎหนึ่งที่มาจากแหล่งมะศอลิหฺ มุรสะละ คือ การป้องกันและขจัดภัยพิบัติหรือความหายนะ มีความสำคัญและต้องมาก่อนการแสวงหาประโยชน์ เป็นต้น

มาตรการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอิสลาม

สิทธิมนุษยชนในอิสลามได้รับการส่งเสริมด้วยมาตรการและวิธีการหลายๆประการด้วยกัน แต่มาตรการที่สำคัญก็คือมาตรการ ในทางเนื้อหา โดยกำหนดให้การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้รับการกำหนดให้เป็นแขนงหนึ่งของหลักศรัทธาในอิสลาม และมาตรการในทาง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

---

[362] เมาลานา ซัยยิด อบุล อะลา เมาดูดี, **สิทธิของผู้มิใช่มุสลิมในรัฐอิสลาม,** หน้า 9 -21, และ ศอลิหฺ หุสัยน์ อัลอาชิด, **สิทธิของชนต่างศาสนิกในประเทศอิสลาม,**แปลโดยอุสมาน อิดรีส, (ปัตตานี : วิทยาลัยอิสลามยะลา , 2548) หน้า 17-24 และ 70-75.

[363] อัลกุรอาน 10 : 99

กฎหมาย ได้บัญญัติให้การส่งเสริมและคุมครองสิทธิมนุษยชนเป็นหน้าที่เหนือมนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะมุสลิม ซึ่งรวมอยู่ในแนวคิดหลักที่สำคัญของอิสลาม นั่นคือ หลักการกำชับกันให้ทำความดี และห้ามปรามกันไม่ให้ทำความชั่ว โดยเฉพาะมุสลิมจะต้องไม่อยู่แบบเอาตัวรอด ตัวใครตัวมัน แต่จะต้องสร้างสังคมที่รวมการศรัทธาและการกระทำความดีเข้าด้วยกัน นอกจากนี้สมาชิกของสังคมจะต้องมีความรู้สึกรับผิดชอบดูแลรักษามิให้สังคมตกต่ำ และยังกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสังคมที่จะต้องก่อตั้งกลุ่มหรือองค์กรที่มาทำหน้าที่อันนี้โดยตรง เช่น ตำรวจ ทหารหรือองค์กรเอกชนต่างๆ เป็นต้น ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นสิ่งจำเป็น (หน้าที่) ตามกำลังความสามารถของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ดังปรากฏหลักฐานในอัลกุรอานและสุนนะฮฺอย่างมากมาย ดังที่อัลลอฮฺ ซุบฯ ตรัสว่า

"ขอสาบานด้วยกาลเวลา แท้จริงมนุษย์นั้น อยู่ในการขาดทุน นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย และตักเตือนกันและกันในสิ่งที่เป็นสัจธรรม และตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน"

"และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดี และใช้ให้กระทำสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำสิ่งที่มิชอบ และชนเหล่านี้แหละพวกเขาคือผู้ได้รับความสำเร็จ"[364]

ในขณะเดียวกัน อิสลามได้ยกย่องและเชิดชูเกียรติมนุษย์และประชาชาตินี้ว่าเป็นประชาชาติที่ดีเลิศ เพราะมีการกำชับกันให้ทำความดีและห้ามปรามกันไม่ให้ทำความชั่ว ซึ่งแขนงหนึ่งของมันก็คือ การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั่นเอง[365] ซึ่งอัลลอฮฺ ซุบฯ ตรัสว่า

"พวกเจ้านั้นเป็นประชาชาติที่ดียิ่งซึ่งถูกให้อุบัติขึ้นสำหรับมนุษยชาติ โดยที่พวกเจ้าใช้ให้ปฏิบัติสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้ปฏิบัติสิ่งที่มิชอบ และศรัทธาต่ออัลลอฮฺ และถ้าหากว่าบรรดาผู้ที่ได้รับคัมภีร์ ศรัทธากันแล้ว แน่นอนมันก็เป็นการดีแก่พวกเขา ส่วนหนึ่งจากพวกเขานั้นมีบรรดาผู้ที่ศรัทธา และส่วนมากของพวกเขานั้นเป็นผู้ละเมิด"[366]

ด้วยเหตุนี้ เมื่อเกิดความชั่ว ซึ่งแขนงหนึ่งของมันก็คือ การละเมิดสิทธิมนุษยชน ในปัจเจกบุคคล สังคม ประเทศหรือโลก มนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะมุสลิม และประชาชาติมุสลิมจะต้องไม่นิ่งเฉย โดยถือว่าตนเองหรือประชาชาติได้ยึดมั่นอยู่ในอิสลาม ความดีและความยุติธรรมแล้ว แต่จะต้องออกมาต่อต้านและขจัดทำลายมัน และชักชวนผู้อื่นให้มาสู่ระบอบชีวิตเดียวกันด้วย เพราะมัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

---

[364] อัลกุรอาน 103 : 1-3 และ 3 : 104

[365] เมาลานา ซัยยิด อบุล อะลา เมาดูดี, **ความหมายคัมภีร์อัลกุรอาน,** เล่ม 8, หน้า 3478., อับดุลลอฮฺ บิน อับดิลหะมีด อัล อะษะรีย์, **หลักการยึดมั่นฯ,** หน้า 211-222.

[366] อัลกุรอาน 3 : 110

เป็นสิทธิและหน้าที่ประการหนึ่งในอิสลามและรัฐอิสลาม ซึ่งถ้าหากบุคคลหรือสังคมขาดแนวความคิด ละเลยสิทธิและหน้าที่อันนี้ ก็จะทำให้เกิดความเสียหาย การบ่อนทำลาย และความอยุติธรรมขึ้น และในที่สุด ผู้ที่ยึดมั่นอยู่ในสัจธรรมเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีความรู้สึกต่อต้านหรือขจัดการละเมิดสัจธรรมในสังคม ก็จะได้รับผลกระทบจากความเสียหายนั้นด้วย[367] ซึ่งอัลลอฮฺ ซุบฯ ตรัสว่า

"บรรดาผู้ที่ปฏิเสธศรัทธาในหมู่วงศ์วานอิสรออีลนั้นได้ถูกสาปโดยถ้อยคำของดาวูดและอีซาบุตรของมัรยัม นั่นก็เนื่องจากการที่พวกเขาฝ่าฝืน และที่พวกเขาเคยละเมิดกัน ปรากฏว่าพวกเขาต่างไม่ห้ามปรามกันในสิ่งไม่ชอบที่พวกเขาได้กระทำมันขึ้น ช่างเลวร้ายจริงๆ สิ่งที่พวกเขากระทำเจ้า(มุฮัมมัด) ก็เห็นมากมายในหมู่พวกเขา เป็นมิตรกับบรรดาผู้ที่ปฏิเสธศรัทธา ช่างเลวร้ายจริงๆ สิ่งที่ตัวของพวกเขาเองได้ประกอบล่วงหน้าไว้สำหรับพวกเขา อันเป็นเหตุให้อัลลอฮฺ ซุบ ฯ ทรงกริ้วพวกเขา และพวกเขาจะคงอยู่ในการลงโทษตลอดกาล และหากพวกเขาศรัทธาต่ออัลลอฮฺ และนบีและสิ่งที่ถูกประทานลงมาแก่เขา แล้วพวกเขาก็ไม่ยึดเอาเขาเหล่านั้นเป็นมิตร แต่ทว่ามากมายในหมู่พวกเขานั้นเป็นผู้ที่ละเมิด"[368]

ซึ่งวิธีการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนใดๆก็ตามจะต้องใช้ความนิ่มนวลและเชิญชวนด้วยเหตุผลและคำพูดที่ดี จะต้องมีความอดทนในการปฏิบัติหน้าที่อันนี้ ขณะเดียวกันจะต้องมีจิตสำนึกที่จะรักษากลุ่ม องค์กร หรือสังคม บนพื้นฐานความสามัคคี และพยายามหลีกห่างจากการแบ่งพรรคแบ่งพวกและความแตกแยก[369]

ส่วนมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอิสลามนั้น กฎหมายอิสลามได้บัญญัติความผิดและบทลงโทษต่างๆที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในอิสลามไว้อย่างเคร่งครัดและเข้มงวด บทบัญญัติความผิดและบทลงโทษบางอย่างไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อีกต่อไป มีความมั่นคงและชัดเจนแล้ว ได้แก่ ความผิดฐานฆ่าคนตาย และทำร้ายร่างกาย ซึ่งมีบทลงโทษให้มีการแก้แค้นผู้กระทำความผิดเหมือนกับการกระทำที่เขาได้กระทำต่อผู้เสียหาย หรือความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งมีบทลงโทษด้วยการตัดมือผู้กระทำความผิด เป็นต้น ด้วยมาตรการที่เข้มงวดเช่นนี้ จึงทำให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมหรือรัฐที่มีการใช้กฎหมายอิสลามย่อมลดน้อยลง[370]

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

---

[367] เมาลานา ซัยยิด อบุล อะลา เมาดูดี, **ความหมายคัมภีร์อัลกุรอาน,** เล่ม 8, หน้า 3478.

[368] อัลกุรอาน 5 : 78-81

[369] อับดุลลอฮฺ บิน อับดิลหะมีด อัล อะษะรีย์, **หลักการยึดมั่นฯ** หน้า 212-213.

[370] ดูมูฮัมมัดซากี เจ๊ะหะ, **บทลงโทษในกฎหมายอิสลาม,** (ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามยะลา:2546)